

AR 2011/1

Arhitektura, raziskave
Architecture, Research

ISSN 1580-5573

AR

Arhitektura, raziskave
Architecture, Research
2011/1

Fakulteta za arhitekturo
Inštitut za arhitekturo in prostor
Ljubljana 2011

Fakulteta za arhitekturo
Inštitut za arhitekturo in prostor

ISSN 1580-5573
ISSN 1581-6974 (internet)
<http://www.fa.uni-lj.si/ar/>

revija izhaja dvakrat letno / published twice a year
urednik / editor

prof dr Borut Juvanec

regionalna urednika / regional editors

prof dr Grigor Doytchinov, Avstrija
prof dr Lenko Pleština, Hrvaška

uredniški odbor / editorial board

prof dr Vladimir Brezar
prof dr Peter Fister
prof dr Borut Juvanec
prof dr Igor Kalčič
doc dr Ljubo Lah

znanstveni svet / scientific council

prof dr Paul Oliver, Oxford
prof Christian Lassure, Pariz
prof Enzo d'Angelo, Firence

recenzentski svet / supervising council

prof dr Kaliopa Dimitrovska Andrews
akademik dr Igor Grabec
prof dr Hasso Hohmann, Gradec
prof mag Peter Gabrijelčič, dekan FA

tehnični urednik / technical editor

doc dr Domen Zupančič

prelom / setting

Astroni d.o.o.

lektoriranje, slovenščina / proofreading, Slovenian

Karmen Sluga

prevodi, angleščina / translations, English

Milan Stepanovič, Studio PHI d.o.o.

klasifikacija / classification

mag Doris Dekleva-Smrekar, CTK UL

uredništvo AR / AR editing

Fakulteta za arhitekturo
Zoisova 12
1000 Ljubljana
Slovenija
urednistvo.ar@fa.uni-lj.si

naročanje / subscription

cena številke je 17,60 EUR / price per issue 17,60 EUR
za študente 10,60 EUR / student price 10,60 EUR
urednistvo.ar@fa.uni-lj.si

revija je vpisana v razvid medijev pri MK pod številko 50
revija je indeksirana: Cobiss, ICONDA

za vsebino člankov odgovarjajo avtorji / authors are responsible for their articles

revijo sofinancirata / cofinanced

JAK, Javna agencija za knjigo RS
MŠŠ, Ministrstvo za šolstvo in šport

tisk / printing

Tiskarna Bograf

Uvodnik / Editorial	1
V spomin / In memoriam	5
Članki / Articles	
Ljudmila Koprivec, Martina Zbašnik-Senegačnik TEHNOLOŠKE INOVACIJE KONVENCIONALNIH GRADIV NA SODOBNEM FASADNEM OVOJU / <i>TECHNOLOGICAL INNOVATIONS OF CONVENTIONAL MATERIALS ON CONTEMPORARY FAÇADE ENVELOPES</i>	9
Mitja Košir REGULACIJA NOTRANJEGA OKOLJA Z URAVNAVANJEM STAVBNEGA OVOJA / <i>CONTROL OF INDOOR ENVIRONMENTS VIA THE REGULATION OF BUILDING ENVELOPES</i>	19
Manja Kitek Kuzman, Srečko Vratuša ENERGIJSKO VARČNA LESENA GRADNJA V SLOVENIJI / <i>ENERGY EFFICIENCY TIMBER BUILDING IN SLOVENIA</i>	29
Lara Slivnik OBJEKTI Z JEKLENO KONSTRUKCIJO V SLOVENIJI V ENAINDVAJSETEM STOLETJU / <i>STEEL CONSTRUCTED STRUCTURES IN SLOVENIA IN THE TWENTY-FIRST CENTURY</i>	35
Kristina Careva, Tajana Jaklenec PROSTOR IZLOŽBE KAO PRETEČA INTERNETA / <i>EXHIBITION SPACES AS PREDECESSORS OF THE INTERNET</i>	41
Andreja Benko PRVA EVANGELIČANSKA CERKEV V BODONCIH / <i>THE FIRST EVANGELICAL CHURCH IN BODONCI</i>	49
Tadeja Zupančič RECENZIJA KNJIGE DISTRIBUTED INTELLIGENCE IN DESIGN	57
Projekti / Projects	
Borut Juvanec CENTER EU VERNAKULARNE ARHITEKTURE V LJUBLJANI / <i>EU VERNACULAR ARCHITECTURE CENTRE IN LJUBLJANA</i>	61
Kongresi / Congresses	67
Navodila avtorjem / Author guidelines	75

Projekti / *Projects*

PROJEKT ARRS ŠT.: J5-6557, 2007 - 2010

Projekt je tekel v okviru ARRS kot temeljni projekt med leti 2007 in 2010 na Fakulteti za arhitekturo Ljubljanske univerze.

Znanstvena izhodišča projekta obsegajo tri tematske sklope: arhitekturo, dediščino in znanost. Arhitektura kot najbolj vidni element kulture, tako teoretsko kot praktično. Arhitektura je veda o oblikovanju prostora, prostor pa je vse okrog nas. Pomembni so elementi napredka in pomembnosti: velike arhitekture so plod največjih strokovnjakov svojega časa in določajo značilnosti celovitih kultur. Vernakularna arhitektura je plod malih ljudi, za male ljudi.

Dediščina kot najpomembnejši element kulture sega v predzgodovino, pri čemer je znanstvena kategorija vede, ki proučuje premike, razvoj in oblike človeštva humana antropologija, saj o narodnostih še ni sledu. Dediščina je sestavni in najpomembnejši del kulture, ki nadaljuje tipiko in razvija kulturo naroda. Najbolj nedvomni in najvidnejši element te kulture je arhitektura, ki omogoči pračloveku preživetje, dvig nad žival in njegov miselni in fizični razvoj.

Znanost kot dokaz urejanja in vnašanja elementov v človekov vsakdan, ki jih za arhitekturo postavlja Vitruvij: firmitas, utilitas, venustas (trdnost, konstrukcija; uporabnost; lepota, obliko). Gre za praktične rešitve, ki jih znanost odkriva, razume, razlaga in postavlja na pravo mesto v teoriji, ki jo človek udejanja v praksi.

Interdisciplinarnost

Vse stroke po prioritetah sodelujejo enakovredno in enakopravno z uporabo izsledkov dosedanjega dela, čeprav z značilnostmi posamičnih organizacij, ki so odvisne od ekspertov samih, od organizacij, v okviru katerih delujejo, od jezikovnih okvirov in od kulturnih ter profesionalnih tipik. Sodelujoči so, po prioritetah: (Usmeritve MVZT: točka iv) drugega sklopa kot multinacionalni program:

informacijski sistem nacionalne in kulturne dediščine v povezavi in s tekočim vključevanjem:

sodobni knjižni, narečni zgodovinski slovarji, atlasi antropologija

Problematika

Vernakularna arhitektura začenja kot kamen, menhir, kar samo po sebi še ni arhitektura. Ko pa dva menhirja človek prekrije s tretjim, je to že zatočišče, arhitektura. Strokovnjaki od tod naprej gradijo sakralne objekte, grajske in take za mrtve. Nešolan človek zida zase: zatočišča, hiše, gospodarske objekte, hleve, vasi. Preko vasi vernakularnost ne seže: mesto je že plod strok, ki se prepletajo - oblikovanje prostora pa se konča v politiki (načrtovanje prostora), ki je usklajevanje interesov, kjer je arhitekt le še sestavni del.

Graditelji vernakularne arhitekture niso šolani, niso teoretsko podkovani ljudje. Znanje se je podedovalo, razširjalo se je po cehih, v zaprtih krogih, skoraj kot skrivnost. Znanje je bilo darilo. Rezultati vernakularne arhitekture so še danes prav spektakularni: slovenski kozolec kot najbolj popolna arhitektura je dokaz za to.

Program

Program sam sestavlja teoretski okvir in praktični primer, pilotni projekt.

a/ Teoretski okvir ustanovitve predstavljajo potrebe, možnosti, hotenja in zmožnosti. To so politični cilji.

b/ Praksa se kaže v projektu kot praktični primer ustanovitve centra, ki lahko služi kot pilotni projekt za ustanavljanje nacionalnih centrov - takrat že brez začetnih težav in otroških bolezni, s katerimi se bo pilotni projekt nedvomno spopadal.

Temeljni cilj je vrnitev pomena in vloge vernakularni arhitekturi. Za to je treba vernakularno arhitekturo odkriti, jo prepoznati in razgraditi, dokazati njeno vlogo v naši kulturi. Teoretske in praktične osnove moramo tehnično prikazati, da bodo razumljene. Dokumentacijo je treba postaviti dostopno javnosti, z znanstvenimi obdelavami.

Cilj je vzpodbujanje organizacij, šol, univerz za zbiranje in obdelavo gradiva ter za razširjanje znanj v vseh medijih, za dvig zanimanja in za dvig vrednosti arhitekturne dediščine.

Praktični cilj je ustanovitev Interdisciplinarnega centra vernakularne arhitekture EU v Ljubljani, z vsemi temeljnimi cilji praktične oblike. To je predvsem informacija o teoriji vernakularne arhitekture, o objektih po namenu, deželah, materialih, oblikah, po narodih (info/doku center). To je vzpodbujanje dela v znanosti na teoretičnem in na praktičnem področju, objavljane in razširjanje tega vedenja. To je organizacija kongresov, za razširjanje vedenja znanstvenikov tega področja. To je ustanavljanje strokovnih in znanstvenih organizacij za odkrivanje, obdelavo, zaščito in za organizacijo predstavljanja vernakularne arhitekture. To je šolanje kadra za posamične probleme. To je dvig kulture, kar je na področju arhitekture osnovni namen znanosti: omogočiti vrednotenje vernakularne arhitekture in jo postaviti na mesto, ki ji gre.

1 ORGANIZACIJSKI OKVIR ICA, POTREBE, MOŽNOSTI, PREDNOSTI

1.1 Smisel

Smisel organiziranja ali ustanovitve centra za vernakularno arhitekturo je predvsem v združevanju moči na področju kulture:

1.11 Zbiranje informacij o organizacijah

1.111 organizacije, ki se ukvarjajo z vernakularno arhitekturo, ki so lahko:

1.1111 državne in pod kontrolo ustreznih ministrstev

1.1112 znanstvene in pod kontrolo univerz

1.1113 lokalne, zasebne ali organizacije civilnih iniciativ

1.112 Sortiranje in analiziranje teh informacij

1.113 Distribucija in organiziranje dosegljivosti informacij o organizacijah

1.12 Zbiranje informacij in podatkov o vernakularni arhitekturi

1.121 Sezname arhitektur

1.122 Postavitev kriterijev za vrednotenje

1.123 Izbor arhitekture po vrednotenju iz točke 1.122

1.13 Strokovno delo snemanja in dokumentiranja

1.14 Znanstveno delo analiziranja in postavljanje tipik

1.15 Postavitev sistemov dosegljivosti: knjižnice, šole, raziskovalne organizacije, virtualne knjižnice, Net, interaktivni sistemi

1.2 Pomen ICA za Slovenijo, za EU

Center vernakularne arhitekture je za Slovenijo enako pomemben

kot za vso Evropo: za zbiranje, inventariziranje, dokumentiranje, analiziranje, objavo rezultatov, organiziranje dosegljivosti

1.21 Cilj Centra je zbiranje, inventariziranje, analiziranje vernakularne arhitekture na Slovenskem

1.22 Cilj je tudi objavljane in organiziranje dosegljivosti teh rezultatov

1.23 Cilj Centra za Evropsko unijo je enako kot za Slovenijo, zbiranje podatkov, evidentiranje in znanstvena obdelava

1.24 Za EU je pomembno, da ima dosegljive možnosti selektivnega izbora določene stroke po izbranih kriterijih. Ti kriteriji morajo biti skupni in enotni za vse članice Eu.

1.3 Znanstveno delo

1.31 Na podlagi dokumentacije je prvo delo znanosti analiziranje, potem pa klasificiranje elementov in sklopov

1.32 Na osnovi tega je šele mogoče postavljati zaključke in sklepe znanstvenega dela

1.33 Primerjava primerljivih rezultatov lahko da kvalitativne podatke

1.34 Šele ti podatki so osnova za inovacije v znanosti, tako v podatkih kot v sistemih in v sistematikah posamičnih področij

1.35 Usmerjanje znanosti, vodenje odločitev na osnovi kvalitativnih parametrov je tudi vodenje znanosti, ki lahko pripelje do novosti v detajlih, celotah ali v sistematiki dela

1.36 Znanost najvišjega razreda in izjemne kvalitete lahko vrednoti kulturo in ji daje okvire, ocene in napotke za razvoj: omogoča njen napredek

1.4 Dejavnosti ICA

1.41 Zasnova, organizacija in vodenje dela z vernakularno arhitekturo:

1.411 Ministrstev in medresorsko usklajevanje

1.412 Uprav in lokalnih skupnosti anpdoročjih, kjer se dotikajo vernakularne arhitekture

1.413 Univerz, kolikor te posegajo v lokalne prostore, kulture, interese

1.414 Organizacij, ki se ljubiteljsko, strokovno lai znanstveno ukvarjajo s kulturo an področju oblikovanja prostora

1.42 Usklajevanje dela vseh subjektov iz točk 1.411 do 1.414

1.43 Usklajevanje dela organizacij an področju kulturne dediščine

1.44 Zbiranje, izbiranje, klasifikacija in distribuiranje informacij

1.45 Strokovno in znanstveno delo, na osnovi in v sodelovanju vseh organizacij

1.46 Organizacija workshopov in drugih javnih predstavitev

1.47 Organizacija kongresov in znanstvenih združevanj v kulturi

1.48 Koordinacija multidisciplinarnega dela s področja kulture prostora

1.49 Informiranje javnosti: tisk, TV, radio, video, CDRomi, Net, izdajanje publikacij, prodaja

1.5 Organizacija ICA

ICA je organiziran takole: znanstveni svet, nadzorni svet, uprava, področni sveti, administracija, knjižnica

1.51 Znanstveni svet vodi usmeritve in določa prioritete

1.52 Nadzorni svet skrbi za finančne osnove in za pravilnost poslovanja

1.53 Uprava dejansko in fizično vodi center, vodi ga vodja (vsebinsko, znanstveno) in upravni vodja (finančno), področni vodje oddelkov (po programu), ostalo so administrativni delavci

1.54 Ustanovitelja ICA sta Scientific Council EU ter Republika Slovenija (z ustreznimi vladnimi organi, ministrstvi)

1.55 ICA je reguliran s Statutom, ki določa okvire, organizacijo, vodenje, namen s cilji, delo, povezave z drugimi nacionalnimi organi, kompetence.

1.56 ICA lahko finančno podpirajo tudi mednarodni fondii za kulturo

1.57 ICA ima sedež v Ljubljani, po potrebi pa pisarne v zainteresiranih državah ter v Bruslju

2 INTERDISCIPLINARNOST, STROKE V VERNAKULARNI ARHITEKTURI

Projekt je naravnian izjemno interdisciplinarno. Delo v njem je odprto tudi za tiste stroke in vede, ki ta trenutek v njem še niso vpisane, pa se pokažejo potreba in možnosti kasneje.

2.1 Vede, ki enakopravno sodelujejo, so: arhitektura, urbanizem, urejanje krajine, oblikovanje, arheologija, antropologija, zgodovina, geografija, etnologija, umetnostna zgodovina, jezikoslovje, tehnologija, tehnične znanosti.

2.2 Razen tega so po potrebah vključene še: gospodarstvo (obr in industrija), kmetijstvo, urejanje prostora, promet, vodenje, uprava, zdravstvo in druge.

2.11 arhitektura, ki vključuje arhitekturo samo (teorija, zgodovina, vernakularna, arhitektura v ožjem pomenu besede), pa urbanizem in načrtovanje prostora (planiranje), krajinarstvo in oblikovanje. Vsaka specialnost lahko koristno dopolnjuje projekt s svojimi obdelavami, tudi istega gradiva.

urbanizem z načrtovanjem prostora (prostorsko planiranje) obsega planiranje, a v osnovnih elementih teorije uporablja predvsem arhitekturo.

urejanje krajine ali krajinarstvo je interdisciplinarna stroka, ki se ukvarja z oblikovanjem okolja

oblikovanje, od dvodimenzionalnega do prostorskega, od obrtništva do industrije

2.12 arheologija določa prve posege v prostor in kaže na razvoj arhitekture same

2.13 antropologija govori o človeku. Ker pa je človek avtor in istočasno tudi prvi uporabnik arhitekture, je bistveno vplival nanjo. Posamične substroke se vključujejo, odvisno od teme, ki jo vernakularna arhitektura obdeluje.

2.14 zgodovina je nedvomno bistven del kulture, ki proučuje in določa dejstva v času, ki definirajo tudi arhitekturo.

2.15 geografija postavlja omejitve v prostoru, ki je bistven za arhitekturo samo - v geografskem smislu je arhitektura detajl, v arhitekturnem pa je geografija preširok pojem, da bi bil sestavni del arhitekture. Vendar - v vseh okvirih elži arhitektura s svojimi objekti v prostoru, ki ga definira geografija.

2.16 etnologija, umetnostna zgodovina sta pojma, ki sta arhitekturi blizu, čeprav nista njen sestavni del. Etnologija je veda, ki preučuje življenje človeka: v tem kontekstu je vse, kar je delo človeka, tudi etnološko pogojeno. In ker je arhitektura prvenstveno namenjena človeku, sta etnologija in arhitektura tako blizu. Umetnostna zgodovina določa predvsem sloge v klasični arhitekturi. To je pomembno področje, za razumevanje znanja, realizacij in arhitekture kto take.

2.17 jezikoslovje je pomembno v danem priemru predvsem kot slovenščina: a v sistemu, kot ga predlaga pilotni projekt, bi bila tip in izvedba slovarja na temo 'vernakularna arhitektura' univerzalna osnova za prevode v druge jezike, posebno ob dejstvu, da bi bil slovar ilustriran s skicami in z načrti.

2.18 tehnologija sama je sestavni del - tudi arhitekture in

vpliva nanjo kot oblikovanje prostora, ki je odvisno ob zasnovi in uporabi, predvsem od materiala, ki je v objekt ali v detajl vgrajen.

2.19 tehnične znanosti so sestavni del arhitekture. Arhitektura ni sklop tehnike z umetnostjo - je tehnika, katere rešitve lahko dajejo umetniški vtis. A le lahko, kar seveda ni nujno, tako kot ni vsa arhitektura dobra, lepa ali uporabna.

3 MULTINACIONALNOST

Slovenija, dežele EU in vključevanje novih morebitnih članic (s poudarkom na Mediteranu, tudi zunaj Evrope). Multinacionalnost je v takem projektu nujna. Ne le, da so tipi arhitekture vezani na klimatske pogoje, na geografske položaje, na stopnjo razvitosti, na prostor in na čas: arhitektura ni vezana na politiko in ne na politične razdelitve (na primer meje dežel, držav itn).

Že Slovenija sama je v arhitekturnem smislu tako zelo različna: med Krasom in panonskim svetom, med Alpami in dolenskim gričevjem so tako velike razlike, da jih komaj razumemo.

Vključevanje drugih držav - morebiti bodočih članic EU ali tistih okrog Mediterana - je logično in nujno, če hočemo zaokrožiti problematiko po katerikoli principu.

4 PLANOTEKA NAČRTOV VERNAKULARNE ARHITEKTURE SLOVENIJE:

pilotni projekt planoteke EU/ Planoteka je zbir načrtov obstoječe arhitekture nekega območja, izbranega materiala, principa gradnje, politične ureditve, značilnosti ali naroda.

Planoteka obsega zahtevno delo inventariziranja, dokumentiranja, zbiranja, arhiviranja, izbiranja in ponujanja znanstveni, strokovni in laični javnosti, informiranja in sestava z drugimi zbirkami v svetu.

4.1 Inventariziranje je najpomembnejši element, saj zbira obstoječe in neobstoječe objekte, sklope, vasi, mesta.

4.2 Dokumentiranje določi najprej kriterije dokumentiranja in njegov način: snemanja na mestu samem, tehnična obdelava, risanje (ročna risba, računalniška, tehniška, digitalna) in se konča z zbirkami izbranih objektov dokumentacije.

4.3 Zbiranje gradiva je težka naloga, saj sestavlja razne in različne tehnike po izbranih kriterijih, da so uporabni, primerljivi in osnova za znanstvene, strokovne in laične obdelave.

4.4 Arhiviranje izbira dosegljive načine: danes je arhiviranje mogoče z digitalnimi tehnikami, ki hranijo tako prostor kot čas, so bolj dosegljivi in omogočajo izbiranje in izbor. Predvsem ta izbor je pomemben: mogoče ga je postaviti računalniško, a ker noben sistem ni popoln, ga je treba vendo sproti in nenehno nadzorovati. Tehnično vodeno izbiranje je izjemno hitro, a dokaj nezanesljivo in ga ni mogoče uproabljeti brez kontrole.

4.5 Izbor in dosegljivost je odvisna od sistema: danes obstajajo sistemi iskanja, izbiranja, naročanja in dostave na daljavo, tudi grafičnega gradiva.

4.6 Informiranje o vsebini in o možnostih dosega je pomemben element vsakega sistema, saj je brez informacije o vsebini in o možnostih dosega, dostopa, neuporaben.

4.7 Sestav z drugimi zbirkami in arhivi v svetu je otežkočeno zaradi različnih sistemov obdelav, pa tudi zaradi formalnih okvirov nekaterih držav (ZDA so do nedavna namerno motile GPS podatke, iz vojaških razlogov. Lokacija pa je za obstoječo arhitekturo ključnega pomena).

4.8 Organizacija in delovanje planoteke je pomemben element kulturne informacije. Projekt predlaga organizacijo in delovanje, ki sta grajeni na obstoječi planoteki Univerze v Ljubljani,

Fakultete za arhitekturo (Inštitut za arhitekturo in prostor, prof Peter Fister).

4.81 Organiziranje planoteke v okviru Univerze je najbolj uporabna oblika, saj so podatki dosegljivi študentom in znanstvenikom. Problem je širina dosega: sredstva šolskega ministrstva in tistega za znanost bi bilo treba združiti in uskladiti, da bi bili obdelava podatkov, dostop in dosegljivost ter kvaliteta dobljenih podatkov čim večji. Ministrstva za gospodarstvo v nekaterih deželah že tvorno sodelujejo (finančno) pri sličnih projektih.

Obstoječa organizacija planoteke na FA ne zadoščajo za ureditev razmer in za dosegljivost širši javnosti, tehnična organizacija, predvsem pa vsebina in obseg pa lahko služijo kot pilotni projekt za organiziranje večjega centra, ki bi bil temelj skupnega organiziranja EU.

4.82 Delovanje obstoječe planoteke bi bilo mogoče (in nujno) digitalizirati ter vzpostaviti sistem dosegljivosti in izbora na daljavo.

4.821 Digitalizacija načrtov: tloris, prerezi, pogledi, aksonometrije, skice, perspektive

4.822 Izbiranje in dosegljivost: izbor po določeni klasifikaciji, dosegljivost pa v okviru, ki jih določa princip delovanja organizacije: plačljiv dostop, izbor naročnikov, stopnja dosegljivosti, prost dostop vsem (možnosti so odvisne od financiranja).

5 ATLAS VERNAKULARNE ARHITEKTURE SLOVENIJE:

pilotni projekt za atlas EU / Atlasi arhitekture so v svetu redki, čeprav je materiala razmeroma veliko.

Najbolj znana sta avtorja Fletcher (Fletcher, B 1996: HISTORY OF ARCHITECTURE, Butterworths) in Koch (Koch, W 1990: BAUSTILKUNDE, Orbis Muenchen), ki se formalno ne deklarirata kot atlas, pač pa kot pregled arhitekture. Oba predstavljata predvsem klasično arhitekturo z načrti in s pogledi, nekoliko tudi s strukturnimi aksonometrijami, a je objektov toliko, da ne more biti ves material obdelan enotno in enakomerno, da bi ga bilo mogoče izbirati in obdelovati.

Paul Oliver je kot urednik Encyclopedia of Vernacular Architecture (Cambridge University Press, Cambridge 1997) gradil enciklopedijo v treh zvezkih po geografskem principu - torej je lahko to, poenostavljeno rečeno, tudi neke vrste atlas. Zaradi obsežnosti gradiva je Oliver le urednik, avtorjev pa je nekaj sto: zato je material nekoherenten in ni primerljiv (posebej za Slovenijo je slabo pripravljen, pomanjkljiv in zato ni reprezentančen).

Kakšna bo končna verzija Atlas of vernacular Architecture of the World (Cambridge University Press, Cambridge 2007) avtorja Marcela Vellinge, še ne vemo, ker bo izšel v letu 2007. Verjamem pa, da bo zaradi enotne obdelave bolj popoln, čeprav zaradi široke vsebine ne more biti povsem pregleden, eksakten in dokončen.

Zato je pilotni projekt Atlasa vernakularne arhitekture Slovenije toliko bolj zanimiv: obsegal bo manjše področje - geografsko in vsebinsko, tudi časovno. Zaradi manjšega obsega bo lahko bolj temeljit, bolj znanstven, kot takega pa ga bo (vsaj kot sistem) možno razširiti in vso Evropo.

Pri tem je pomembno, da današnje možnosti omogočajo tiskano in digitalno verzijo, pri čemer je digitalna mnogo bolj uporabna, saj omogoča zbiranje, izbiranje, primerjave in tiskanje zelenega gradiva.

5.1 Tiskana verzija Atlasa

Sestavni deli Atlasa so:

5.11 Geografske predstavitve različnih razmerij po deželah, po klimatskih področjih, po narodnostih, po kulturah, z zgodovinskim ključem

5.12 Sezname krajev, objektov, imen, poimenovanj, materialov, tehnologij s podatki o predstavitvi v geografskem delu (stran, oznaka)

5.13 Grafično gradivo

5.131 po geografskem ključu

5.132 po materialih

5.133 po tehnologijah

5.134 po konstruktivnih principih

5.135 po imenovanju (materialov, tehnik, tehnologij, sklopov, detajlov, krajev, časovnih oznak)

5.2 Digitalna verzija

5.21 Geografske predstavitve različnih razmerij po deželah, po klimatskih področjih, po narodnostih, po kulturah, z zgodovinskim ključem

5.22 Sezname krajev, objektov, imen, poimenovanj, materialov, tehnologij s podatki o predstavitvi v geografskem delu (stran, oznaka)

5.23 Grafično gradivo

5.231 po geografskem ključu

5.232 po materialih

5.233 po tehnologijah

5.234 po konstrukcijah in konstruktivnih principih

5.235 po imenovanju (materialov, tehnik, tehnologij, sklopov, detajlov, krajev, časovnih oznak)

5.24 Vse našete točke nosijo značilnosti medija: interaktivnost. To je tudi največja novost in značilnost digitalne obdelave, saj omogoča zbiranje in izbiranje po povsem individualnih kriterijih, ki so v končni fazi lahko mehanske ali znanstvene zasnove: rezultati znajo biti izjemno zanimivi. Kolikor je ključ izbire in primerjave znanstveno podkrepjen, so taki tudi rezultati, ki ob znanstveni obdelavi morajo prinesiti nova spoznanja.

6 SLOVAR VERNAKULARNE ARHITEKTURE:

interaktivni slovar z zasnovano grafično predstavitve

Slovar je seznam izrazov.

Tehniški slovar je seznam tehniških izrazov in sklopov.

Posebni slovarji so zbirke izrazov na določeno temo.

Slovar vernakularne arhitekture je slovar, zbir izrazov na temo 'arhitektura' s poudarkom na 'vernakularna'.

Pilotni projekt slovarja vnaša v tematiko slovarjev kar nekaj novosti: tematiko, širino (arhitektura in vernakularna arhitektura), vnos grafike, širši pregled, interaktivnost, povezave z drugimi sistemi.

6.1 Pilotni projekt sestavljata dve verziji: tiskana in digitalna.

6.11 Tiskana verzija je klasična kot zbir izrazov po abecednem redu, dodano je grafično gradivo: prikazi, celote, izgledi, delovanje

6.12 Digitalna verzija je novost: ne gre le za dosegljivost, pač pa za interaktivnost.

6.2 Interaktivnost pomeni izbiranje po poljubnem ključu: po abecedi navzgor ali navzdol (kar je v obstoječih slovarjih običaj), izbiranje po materialih, tehnikah, tehnologijah, sklopih, detajlih, po oblikah, po času, po imenih (avtorjev). Interaktivnost sama po sebi vnaša pregled novih rezultatov, ki so logično povezani in se jih, zaradi obilice podatkov, človek ne zaveda in jih ni sposoben obdelati.

(Primer: progaste črte kontrastnih barv pomenijo nevarnost. To izhaja iz rumenih in črnih prog ose, ki v nevarnosti pika. Ponovitve: lokomotiva s takimi črtami opozarja na nevarnost, ker se s tirov ne more umakniti; oso pa posnema muha, ki sice rne pika, a si s tem barvnim opozorilom zagotavlja varnost, saj se je nepozorne živali izogibajo. Digitalno je take primerjave mogoče doseči v neskončnem številu.)

6.3 Najpomembnejša lastnost digitalizacije je povezava z drugimi sistemi: slovar v povezavi z atlasom (na področju vernakularne arhitekture ali pa tudi drugih ved), kjer lahko posamične izraze povsem eksaktno določimo v geografski okvir: ti pa vnašajo v obdelavo novost - mehanske primerjave lahko z znanstvenimi metodami kontrole uporabimo za nova spoznanja, za katera bi bilo sicer (na dosedanje načine, 'peš') potrebno leta in leta dela.

Sklep

Že naslov projekta določa njegovo vsebino: program, vsebina, za teoretski okvir ustanovitve:

Interdisciplinarnost, ki zagotavlja sodelovanje raznih vej znanosti za osvetlitev problemov.

Center ozačuje osrednjo točko vzpodbude, dela in delovanja, organizacije.

Vernakularna arhitektura je arhitektura nešolanih ljudi, ki so si pridobili znanje z dediščino, dodali pa so ji svoje spretnosti in svoj lastni navdih, predstavlja kulturo.

Odnos Evropske unije in Ljubljane je jasen: Ljubljana postaja z dodajanjem novih članic vse bolj osrednja točka te zveze. Logično je torej, da se kot taka postavlja v osrednjo vlogo na področjih, kjer ima največ možnosti. Pilotni projekti na primeru Slovenije z možnostmi aplikacij na vse članice EU in v končni fazi celovit projekt EU - to je logična in nujna usmeritev dežele, ki ni ekonomsko najmočnejša, ni politično najvplivnejša, ni največja in ni najmočnejša. Lahko pa postane močna, vplivna in spoštovana na področju znanosti in kulture. To pot je zastavljeni projekt dokazal.

Sodelavci projekta ARRS J5-6557 2007 - 2010

prof dr Borut Juvanec, vodja projekta

doc dr Domen Zupančič, tehnično vodstvo

prof dr Peter Fister

prof dr Janez Kresal

prof dr Igor Kalčič

prof dr Jože Kušar

doc dr Peter Marolt

mag Mladen Bratovič

Larisa Brojan, mr

dr Matevž Juvančič

doc dr Beatriz Tomšič Čerkez, Pedagoška fakulteta UL

POTEK PROJEKTA IN FINANČNI OKVIRI

Projekt je tek el kot drugi v vrsti projektov ARRS 2004 - 2010. Finančni okvir drugega projekta v seriji je bil 3 x 33.000 evrov ali vsega 99.000 evrov, ki jih je krila ARRS, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Projekt je tek el od leta 2007 do 2010 in je obsegal v treh letih 11 sodelavcev.